

Harmaan talouden selvitysyksikkö  
Verohallinto  
PL 325  
00052 VERO

**LAUSUNTO**

**Eduskunta**  
**Sosiaali- ja terveysvaliokunta**  
**stv@eduskunta.fi**

6.11.2017

**Asia**

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta käsittelee alkoholilain uudistusta HE 100/2017.

**Harmaan talouden selvitysyksikköä esittää lausuntonaan seuraavaa:**

- Eduskunnassa käsiteltävänä oleva alkoholilaki (HE 100/2017) voi heikentää lupaviranomaisen mahdollisuuksia torjua harmaata taloutta ja talousrikollisuutta harmaan talouden torjunnan kannalta keskeisellä majoitus- ja ravitsemistoimialalla.
- Luvan edellytyksenä tulisi olla, että hakija huolehtii veroihin, lakisääteisiin eläke-, työttömyys- ja tapaturmamaksuihin sekä tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksiensa hoitamisesta.
- Lupaviranomaisen tietojensaantioikeus sekä myös oikeus oma-aloitteiseen tietojenluovutukseen toiselle viranomaiselle tai lakisääteistä tehtävää hoitavalle on jäänyt HE:ssä puutteelliseksi. Lupaviranomaisen tulisi myös saada tietoja teknisen yhteyden välityksellä tai muutoin sähköisesti.
- Toteutuessaan ehdotetut muutokset tulevat vähentämään viranomaisten välistä tietojenvaihtoa ja lopettamaan tietojenvaihtoon rakennetun palvelun (Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvityspalvelu) käyttämisen lupavalvonnassa. Tätä ei voida pitää harmaan talouden strategian ja toimenpideohjelman mukaisena tavoitetilana.
- Luvan peruuttamisen tulisi muodostaa esteen uuden luvan saamiseksi viideksi vuodeksi lainvoimaisesta päätöksestä.
- Harmaan talouden selvitysyksikön ehdotukset säädösmuutoksiksi on tämän lausunnon liitteessä 1.

## Perustelut

Eduskunnassa on käsittelyssä alkoholilainsäädäntöä koskeva hallituksen esitys (HE 100/2017<sup>1</sup>). Selvitysyksikkö kiinnittää valiokunnan huomion siihen, että HE:n mukaan anniskeluluvan edellytyksiä esitetään muutettavaksi.

Käytännössä muutos voi heikentää lupaviranomaisen mahdollisuuksia torjua harmaata taloutta ja talousrikollisuutta harmaan talouden torjunnan kannalta mm. keskeisellä majoitus- ja ravitsemistoimialalla ja estää lupaperuutuksen tosiasiallisen vaikutuksen poistaa elinkeinosta velvoitteitaan laiminlyövät toimijat.

Ehdotetut muutokset tulevat toteutuessaan vähentämään viranomaisten välistä tietojenvaihtoa ja lopettamaan tietojenvaihtoon rakennetun palvelun (Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvityspalvelu) käyttämisen alkoholin lupavalvonnassa. Tilannetta ei voida pitää voimassaolevan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategian<sup>2</sup> sekä toimenpideohjelman<sup>3</sup> mukaisena tavoitetilana.

HE:ssä ehdotetun alkoholilain 13 §:n 1 momentin 2-kohdan mukaan anniskeluluvan edellytyksenä olisi jatkossa mm. että *"hakija ei ole konkurssissa ja se kykenee varallisuutensa puolesta huolehtimaan toiminnasta ja lakisääteisten velvollisuuksiensa täyttämisestä"*. Selvitysyksikkö ei pidä hallituksen esityksen muotoilua anniskeluluvan edellytyksistä tältä osin onnistuneena. Toimiluvan edellytykset kohdistuvat esityksen mukaan pelkästään yrityksen taloudelliseen tilaan ja maksukykyyn. Velvoitteiden hoitaminen on laajempi käsite.

Selvitysyksikkö ehdottaa, että lakisääteisten velvoitteiden hoitamista koskeva vaatimus erotetaan omaksi kohdaksi ja irrotetaan hakijan maksukykyyn vaatimuksesta sekä muotoillaan siten, että anniskeluluvan edellytyksenä olisi, että *hakija huolehtii veroihin, lakisääteisiin eläke-, työttömyys- ja tapaturmamaksuihin sekä tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksiensa hoitamisesta*. Samaa sisältömuotoa esitetään käytettäväksi vastaavasti myös oikeushenkilöä koskevassa 2 momentissa sekä 4 momentissa kohdassa "aikaisempi toiminta" (kts. mallipykälät liitteessä 1).

Selvitysyksikkö ehdottaa lisäksi, että 13 §:n 4 momentin 3-kohtaa muutettaisiin niin, että luvan peruuttaminen muodostaisi esteen uuden luvan saamiseksi viideksi vuodeksi lainvoimaisesta päätöksestä. Ehdotettu kahden vuoden määräaika johtaa tilanteeseen, jossa

<sup>1</sup> [https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE\\_100+2017.aspx](https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_100+2017.aspx)

<sup>2</sup>

<http://intermin.fi/documents/1410869/3723676/VN+periaatep%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s+harmaan+talousden+torjunta/4c2e9795-9d6f-4fe4-9be7-b96dedd48635>

<sup>3</sup> <http://intermin.fi/documents/1410869/3723676/Harmaan+talousden+torjuntaohjelma+vuosille+2016-2020/5babe37d-5044-4b8f-8f10-818640590d60>

lupaperuutuksen merkitys häviää hallinto-oikeuksien pitkäkestoiseen valitusmenettelyyn ja täytäntöönpanon keskeytyksiin. Kahden vuoden määräaika voi lisäksi estää lupaperuutuksen tosiasiallisen vaikutuksen poistaa elinkeinosta velvoitteitaan laiminlyövät toimijat.

Selvitysyksikkö toteaa lisäksi, että lupaviranomaisen tietojensaantioikeutta koskeva alkoholilain 63 §:n on esityksessä jäänyt puutteelliseksi. Tietojensaantioikeus esitetyssä muodossaan, ei koskisi esim. työttömyysvakuuttamisen tietoja sillä näitä ei ole tyhjentävässä luettelossa mainittu. Selvitysyksikkö ehdottaa, että pykälän sanamuotoa muutettaisiin niin, että välttämättömiä tietoja olisi oikeus saada viranomaisten lisäksi myös muuta julkista tehtävää hoitavalta. Sanamuoto kattaisi näin kaikki julkisuuslain (621/1999) 4 §:ssä tarkoitetut tiedonhaltijat, joilla olisi hallussaan alkoholivalvonnan kannalta välttämätöntä tietoa. Tietojensaantioikeuden laajuus määrittäisi tietojen välttämättömyyden perusteella.

Selvitysyksikkö ehdottaa lisäksi, että 63 §:ää tulisi täydentää siten, että siihen lisättäisiin mahdollisuus saada tietoja teknisen yhteyden välityksellä tai muutoin sähköisesti.

Myös oma aloitteinen tietojen luovuttaminen on selvitysyksikön näkökulmasta jäänyt puutteelliseksi. Pykälässä käytetty sanamuoto ”toiselle valvontaviranomaiselle” on epäselvä. Kysymykseksi jää, mitä tahoja se koskee eikä se ilmeisestikään koske lakisääteistä tehtävää hoitavia tahoja (esim. Eläketurvakeskus, Työttömyysvakuutusrahasto sekä Tapaturmavakuutuskeskus). Selvitysyksikkö ehdottaakin, että pykälää muutettaisiin siten, että siinä puhuttaisiin tietojen luovuttamisesta viranomaiselle ja julkista tehtävää hoitavalle. Lisäksi ehdotamme, että pykälän otsikko muotoiltaisiin selkeästi oma-aloitteista tietojen luovuttamista koskevaksi.

Harmaan talouden selvitysyksikön ehdotukset säädösmuutoksiksi ovat tämän lausunnon liitteessä 1.

Helsingissä 6.11.2017

Janne Marttinen  
johtaja  
Harman talouden selvitysyksikkö  
Verohallinto

Marko Niemelä  
apulaisjohtaja  
Harman talouden selvitysyksikkö  
Verohallinto

LIITE 1. Alkoholilakia koskeva HE 100/2017. Harmaan talouden selvitysyksikön muutosehdotukset.

## LIITE 1.

Alkoholilaki HE 100/2017.

Harmaan talouden selvitysyksikön muutosehdotukset.

## 13 §

*Hakijaan liittyvät yleiset edellytykset*

Luvan myöntämisen edellytyksenä on luonnolliselle henkilölle, että:

- 1) hakija on täysi-ikäinen, hänen toimintakelpoisuuttaan ei ole holhustoimesta annetun lain (442/1999) 18 §:n nojalla rajoitettu eikä hänelle ole mainitun lain 8 §:n 1 momentin nojalla määrätty edunvalvojaa;
- 2) hakija ei ole konkurssissa ja hän kykenee varallisuutensa **puolesta huolehtimaan toiminnasta**;
- 3) hakija huolehtii veroihin, lakisääteisiin eläke-, työttömyys- ja tapaturmamaksuihin sekä tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksiensa hoitamisesta; **uusi 3-kohta**
- 4) hakija tunnetaan luotettavaksi ja hän on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on oikeushenkilölle, että

- 1) hakija ei ole konkurssissa ja se kykenee varallisuutensa **puolesta huolehtimaan toiminnasta**;
- 2) hakija huolehtii veroihin, lakisääteisiin eläke-, työttömyys- ja tapaturmamaksuihin sekä tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksiensa hoitamisesta; **uusi 2-kohta**
- 3) sen hallintoelimiin kuuluvat henkilöt ja toimitusjohtaja sekä avoimessa yhtiössä yhtiömiehet ja kommandiittiyhtiössä vastuunalaiset yhtiömiehet täyttävät 1 momentin 1—3 kohdassa säädetyt edellytykset.

Arvioitaessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, kykeneekö hakija varallisuutensa puolesta huolehtimaan toiminnasta ja lakisääteisten tehtävien täyttämisestä ja onko 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua henkilöä pidettävä luotettavana ja tehtävään sopivana, huomioon on otettava hakijan tai henkilön aikaisempi näihin edellytyksiin liittyvä toiminta. Luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty, jos hakijan aikaisempi toiminta osoittaa kokonaisuutena hakijan tai henkilön ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan tämän lain mukaista elinkeinotoimintaa.

Aikaisempaan toimintaan pidetään sitä, että

- 1) hakija tai henkilö on huomattavissa määrin tai toistuvasti laiminlyönyt ~~verojen tai muiden julkisten maksujen suorittamisen~~ **veroihin, lakisääteisiin eläke-, työttömyys- ja tapaturmamaksuihin sekä tullin**

perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksiensa hoitamisen taikka henkilö on käyttänyt määräysvaltaa oikeushenkilössä, joka on vastaavalla tavalla laiminlyönyt verojen tai muiden julkisten maksujen suorittamisen veroihin, lakisääteisiin eläke-, työttömyys- ja tapaturmamaksuihin sekä tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksiensa hoitamisen;

2) hakija tai henkilö on ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan muutoin kuin tilapäisesti kykenemätön vastaamaan veloistaan;

3) hakijalta tai henkilöltä on viimeksi kuluneen kahden viiden vuoden aikana peruutettu pysyvästi tämän lain mukainen lupa, taikka henkilö on käyttänyt määräysvaltaa oikeushenkilössä, jolta on saman ajan kuluessa peruutettu pysyvästi tämän lain mukainen lupa;

4) henkilö on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana tuomittu rangaistukseen tahallisesta elinkeinotoiminnan harjoittamiseen liittyvästä rikoksesta, josta voi seurata vankeutta;

5) henkilön voidaan osoittaa käyttävän väärin päihdyttäviä aineita.

Luvan myöntämisen edellytykset voidaan arvioida tosiasiallisten olosuhteiden mukaisesti, jos hakemuksesta tai olosuhteista muutoin käy selvästi ilmi, että hakijaan liittyvät järjestelyt on esitetty tosiasiallisten olosuhteiden vastaisesti luvan myöntämisen edellytyksistä annettujen säännösten kiertämiseksi.

## 63 §

### *Tiedonsaantioikeus*

Valvontaviranomaisilla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä valtion ja kunnan viranomaisilta sekä julkista tehtävää hoitavalta Kansaneläkelaitokselta, työttömyysvakuutusrahastolta ja Eläketurvakeskukselta tietoja, jotka ovat välttämättömiä:

1) arvioitaessa 13—18 §:ssä tarkoitettuja luvan myöntämisen edellytyksiä tai ilmoituksessa esitettyjä tietoja; tai

2) valvottaessa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

Valvontaviranomaisella on oikeus saada tiedot myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. **UUSI 2 mom**

## 64 §

### *Tietojen antaminen oma-aloitteinen luovuttaminen*

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä valvontaviranomaiset saavat antaa luovuttaa oma-aloitteisesti tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta ja liike- tai ammatillisaisuudesta toiselle valvontaviranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle, jos tiedot ovat välttämättömiä kyseiselle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

Poiketen siitä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetään, luvanhaltijan ja ilmoituksen tekijän nimi, lupa- ja ilmoitusnumero ja yleiseen käyttöön tarkoitetut osoite- ja yhteystiedot voidaan saattaa rekisterissä sellaisinaan julkisiksi niin, että tietoja voidaan hakea ainoastaan yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena luvanhaltijan tai ilmoituksen tekijän nimeä, yritys- ja yhteisötunnusta tai lupa- tai ilmoitusnumeroa taikka myyntipaikan nimeä.